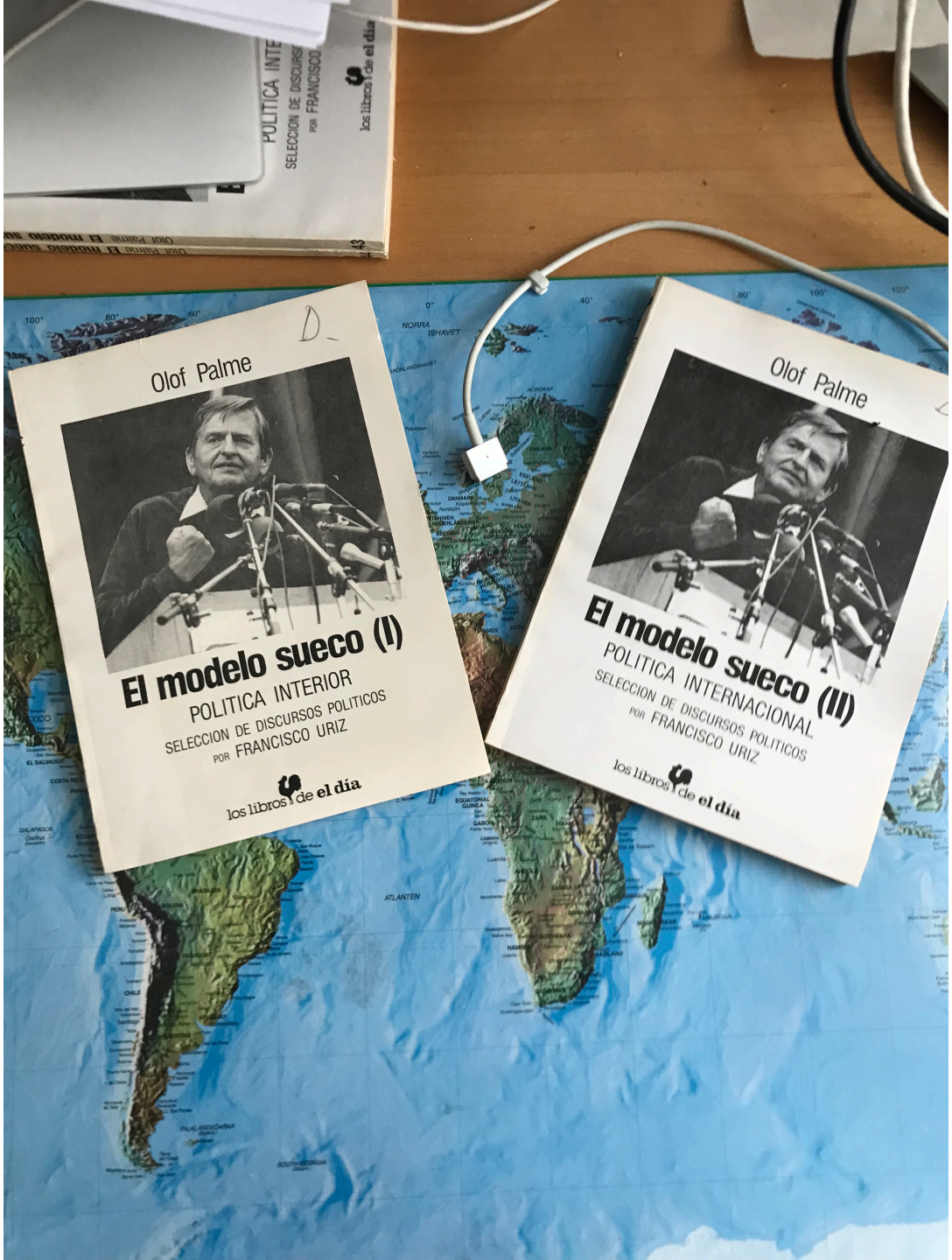
Stockholms universitet

Myter och symboler
Det nordliga i litteraturen

Christophe Premat (Stockholms universitet)

Olof Palme
El modelo sueco (I)
POLITICA INTERIOR
SELECCION DE DISCURSOS POLITICOS
POR FRANCISCO URIZ
los libros de el día
Olof Palme
El modelo sueco (II)
POLITICA INTERNACIONAL
SELECCION DE DISCURSOS POLITICOS
POR FRANCISCO URIZ
los libros de el día

2022-09-26

Vad är en myt? Vad är en symbol?

2022-09-26 /Christophe Premat, Romanska och klassiska institutionen

Vad är en myt? Vad är en symbol?

- En myt är en grundberättelse om ursprung som överförs från generation till generation
- En symbol är ett tecken som hänvisar till ett annat objekt. Symboliseringen betyder att det finns en abstrakt föreställning av ett verkligt fenomen.

Värld – symboler - symbolik

- Symbolik är den process genom vilken symboler hänvisar till konstruktionen av en imaginär verklighet
- Heidegger, *Sein und Zeit* (§17) Vad är ett tecken?
- Tecknet fångas i en process av hänvisningar till ett system som utgör ett universum av referenser (värld)

2022-09-26 / Källa: https://fr.wikipedia.org/wiki/Signalisation_routi%C3%A8re_en_France (CC-BY-SA)

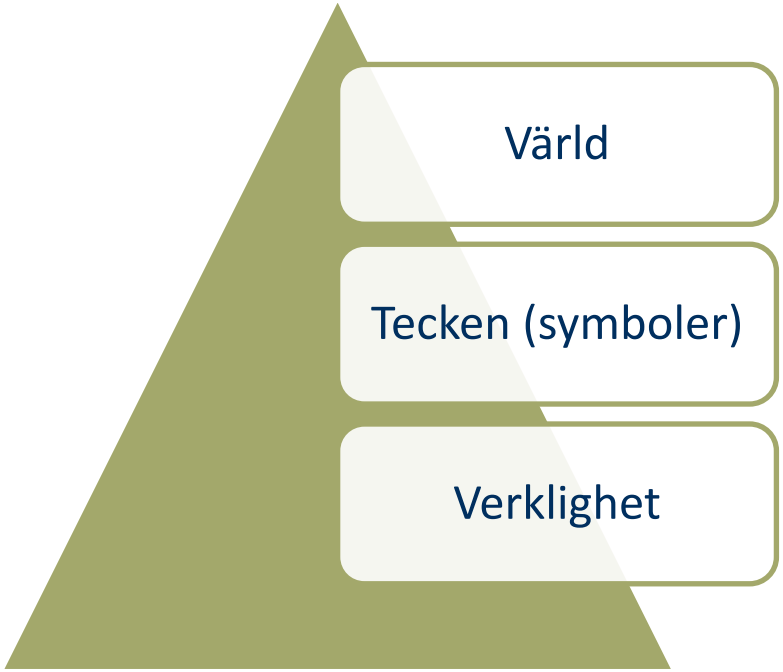
Sein und Zeit, §17

- ”Dergleichen ’Zeug’ finden wir vor in den Zeichen. Mit diesem Wort wird vielerlei benannt: nicht nur verschiedene Arten von Zeichen, sondern das Zeichensein für... kann selbst zu einer universalen Beziehungsart formalisiert werden, so daß die Zeichenstruktur selbst einen ontologischen Leitfaden abgibt für eine ’Charakteristik’ alles Seienden überhaupt” (Heidegger, 1967: 77).

Being and Time **(översättning på engelska)**

- « Such a ‘useful thing’ can be found in *signs.* This word names many things. It names not only different *kinds* of signs, but being-a-sign-for something can itself be formalized to a *universal kind of relation* so that the sign structure itself yields an ontological guideline for ‘characterizing’ any being whatsoever » (Heidegger, 1996: 77).

Symboler avslöjar en värld som redan finns (*Dasein*)

Världen är ett självrefererande system

- « But signs are themselves initially useful things whose specific character as useful things consists in *indicating.* Such signs are signposts, boundary-stones, the mariner's storm-cone, signals, flags, signs of mourning, and the like. Indicating can be defined as a 'kind' of referring. Taken in an extremely formal sense, to refer means to *relate.* But relation does not function as the genus for 'species' of reference which are differentiated as sign, symbol, expression, and signification. Relation is a formal definition which can be directly read off by way of 'formalization' from every kind of context, whatever its subject matter or way of being» (Heidegger, 1996: 77)

Stockholms universitet

2022-09-26

Stockholms universitet

2022-09

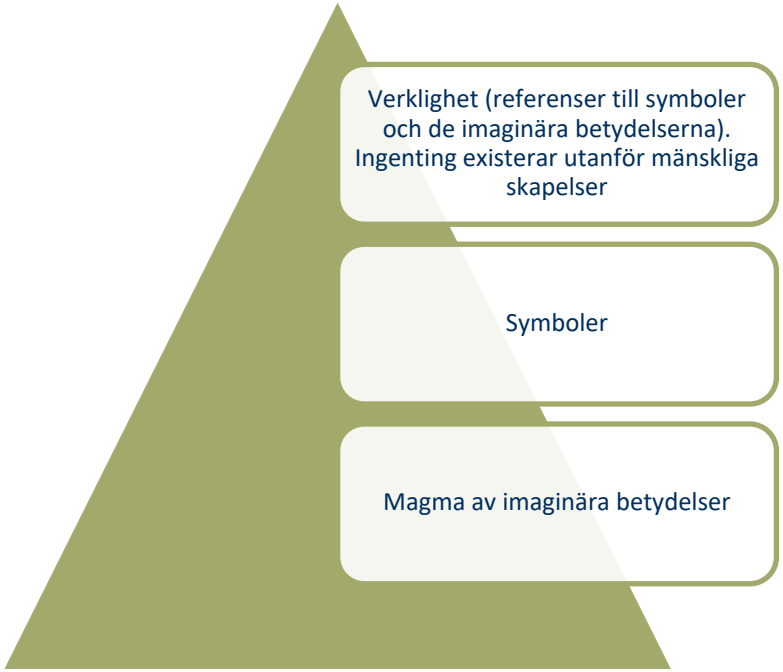
Värld / symboler / tecken / bilder / föreställningar

- Världen är ett referenssystem och när vi analyserar var och en av referenserna, avslöjar vi den sociohistoriska ramen.
- Dessa referenser är inte bara funktionella
- « Nor can institutions be understood simply as **symbolic networks**. Institutions do form a symbolic network but this network, by definition, **refers** to something other than symbolism » (Castoriadis, 1987: 136)

De imaginära och symboliska dimensionerna

- « Every purely symbolical interpretation of institutions immediately opens the following questions: Why *this* system of symbols and not another? What are the *meanings* conveyed by the symbols, the system of signified to which the system of signifiers refers? Why and how do the symbolic networks become autonomous?” (Castoriadis, 1987: 136)

Samhället är en imaginär självinstitution för Castoriadis

2022-09-26 /Christophe Premat, Romanska och klassiska institutionen

Antropologens och litteraturvetarens roll

- Att studera myter och se hur de förlängs i olika berättelser
- « Myth narrates a sacred history; it relates an event that took place in **primordial Time**, the fabled time of the 'beginnings'. In other words, myth tells how, through the deeds of **Supernatural Beings**, a reality came into existence, be it the whole of reality, the Cosmos, or only a fragment of reality – an **island, a species of plant, a particular kind of human behavior, an institution** » (Éliade, 1963: 5-6).
- Analys av uttryck och inte av essenser. « For *homo religiosus* the essential precedes existence » (Éliade, 1963: 92).

2022-09-26 / Christophe Premat, Romanska och klassiska institutionen

Studier av myter ur ett semiologiskt perspektiv

- « *Myten är ett yttrande* » (Barthes, 2007: 201)
- En myt är ett yttrande som har blivit fosilliserat
- « Kan då allt vara myt? Ja, jag tror det, ty universum är oändligt **suggestivt**. Varje föremål i världen kan förvändlas från ett slutet och stumt tillstånd till ett muntligt som är öppet för samhällets **tillämpning**, eftersom ingen lag, naturlag eller inte, förbjuder en att tala om saker » (Barthes, 2007: 201)

Studier av myter ur ett semiologiskt perspektiv

- Ett kommunikationssystem / ett budskap / ett meddelande
- Saussure (semiologi)
- Vilka tecken/spår skulle man kunna studera?
- « Reklamens, dagspressens, radions och illustrationernas utveckling, för att inte tala om resterna av en oändlig mängd kommunikativa riter (det sociala skenets riter) gör grundandet av en semiologisk vetenskap angelägnare än någonsin » (Barthes, 2007: fotnot 4, 204)

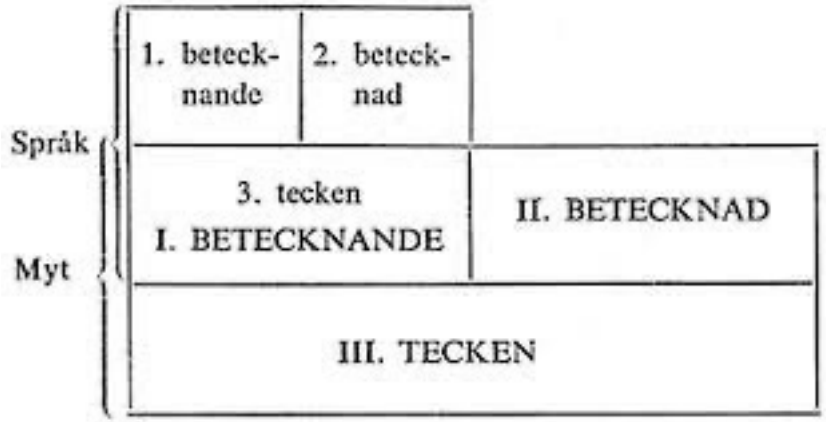
Studier av myter ur ett semiologiskt perspektiv

- Saussure (1857-1913)
- Språk = relation mellan det betecknade och det betecknande.
- Det betecknade (begrepp, **idé**) / Det betecknande = akustiska bilden (**uttryck**)
- Tecknet (förening av båda, **mening**). Myt / annan semiologisk kedja

Två nivåer

- Språkets nivå
- **Idé (konnotation)**
- **Uttryck (denotation)**
- **Mening**
- konnotationer

- Mytens nivå
- Mytisk **idé**
- Mytisk **form**
- Mytiskt **meddelande**
- **Betydelsen**

2022-09-26 /(Barthes, 2007: 207)

Det mytiska yttrandet

- « Detta yttrande är ett **meddelande**. Det kan alltså vara något annat än ett muntligt meddelande; det kan ha en skriven form eller vara ett slags framställningssätt: det skrivna ordet, men också fotografiet, filmen, reportaget, sporten, teatern, reklamen kan alla tjäna som stöd för det **mytiska yttrandet**. Myten kan varken bestämmas genom sitt innehåll eller sitt material, ty vilket material som helst kan helt godtyckligt ha försetts med en betydelse… » (Barthes 2007, s. 202)

2022-09-26 /Källa: https://en.wikipedia.org/wiki/Mythologies_%28book%29

Vilken betydelse?

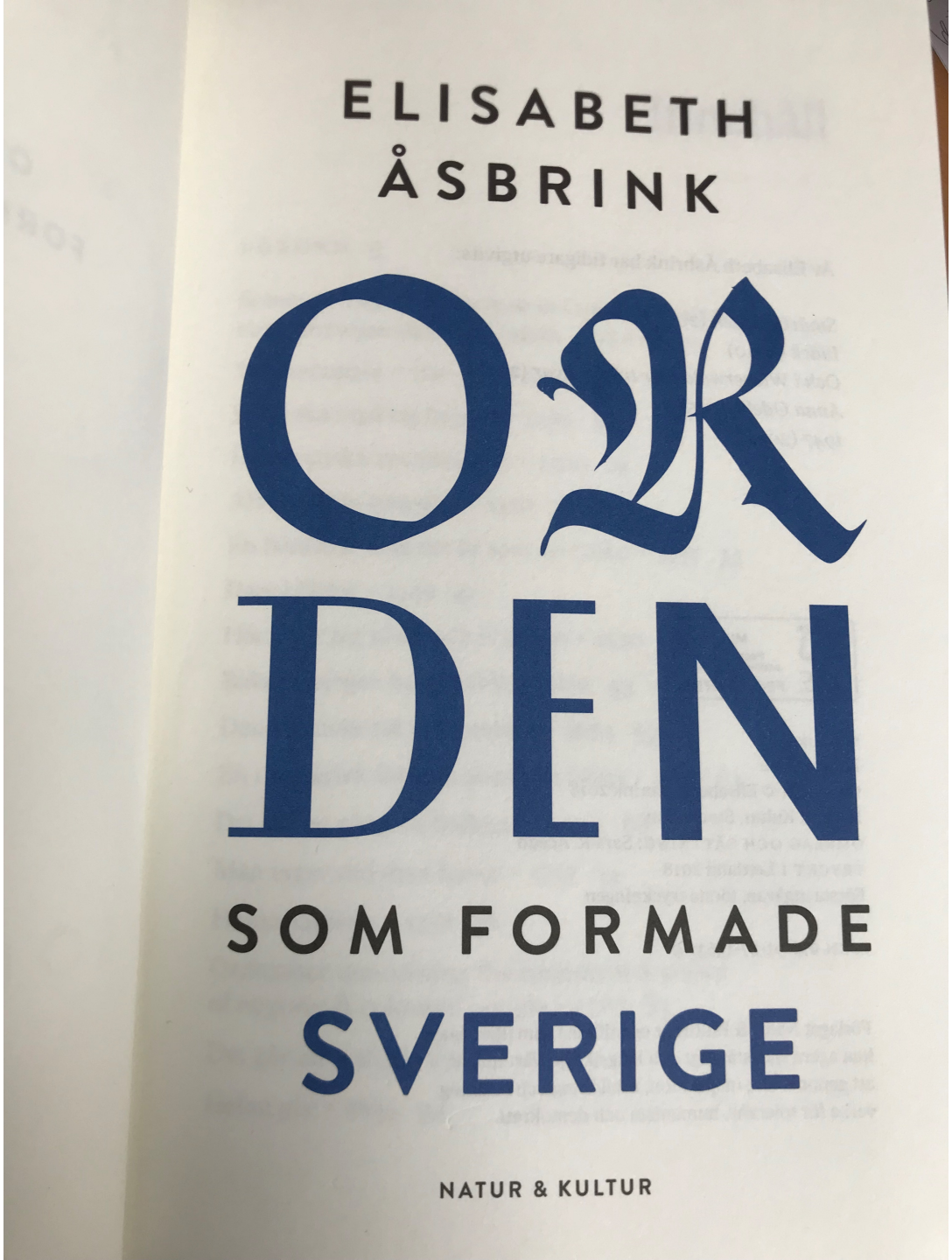
- Det betecknande (militärhälsning av en « svart soldat »)
- Det betecknade (konnotationer, associationer)
- Korrelationen mellan språksystemet och mytsystemet
- Fransk imperialism (ideologisering) + en mytologiserande kraft som naturaliserar och legitimerar kolonialismen.
- Obegränsade associationer. Myt (Saussure/Freud).
- Myten « det är *mig* den söker, den är vänd mot mig, jag utstår kraften i dess avsikt, den tvingar mig att ta emot sin öppenhjärtliga tvetydighet » (Barthes, 2007: 217)

Vilken betydelse?

- « ingen myt utan motiverad form » (Barthes, 2007: 219)
- Mytens avläsning (Barthes, 2007: 221)
- 1) soldaten: en symbol för franska imperialismen
- 2) soldaten: han gör honnör och blir « den franskan imperialismens *alibi* » (221)
- 3) soldaten: « han är själva den franska imperialismens *närvaro* » (221)
- Myten essentialiserar: « den förvandlar historien till natur » (Barthes, 2007: 223)

Hur kan man analysera litteratur från ett semiotiskt perspektiv?

- Stilen = « som den litterära mytens betecknande, det vill säga som en form som redan är full av mening och som får en ny betydelse från litteraturbegreppet » (Barthes, 2007: 228)
- Litteratur: språkets antinatur / ett försemiologiskt system
- Det handlar om att fånga den **essentialiserande** kraften i varje myt (mytologi)

Stockholms universitet

2022-09-26

Citat från Karl Deutsch (Åsbrink, 2018: 11)

- « En nation är en grupp människor förenade av en gemensam missuppfattning om sitt ursprung och en gemensam avsky för sina grannar » (Åsbrink, 2018: 11).

2022-09-26 /Källa: Vällingby centrum (1955), https://sv.wikipedia.org/wiki/Folkhemsarkitektur_och_byggande

2022-09-26 / Av Holger.Ellgaard - Eget arbete, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=73565822 (2018)

Folkhem

- « Själva begreppet fördes in i *Nordisk familjebok* 1908, med kommentaren att flera sådana 'folkhem' fanns i Stockholm » (Åsbrink, 2018: 162)
- « Folkhemmet i sin ursprungsform var alltså **ingen metafor** utan resultatet av konkret socialt arbete. Ordet var en direktöversättning av tyskans *Volksheim*, ett slags **hjälp-till-självhjälp-inrättningar** som byggdes upp i de växande industristäderna runt sekelskiftet. Senare bytte den svenska verksamheten namn och blev till **Folkets Hus**. Begreppet folkhem hängde däremot kvar i det politiska samtalet som en **tankebubbla** » (Åsbrink, 2018: 162)

Folkhem mellan högermyt och vänstermyt

- Rudolf Kjellén (statsvetaren och högerpolitiken) - 1912
- Per-Albin Hansson – 1925
- Kjellén. Folkhem kännetecknar Sverige för att undvika internationalismen (hitta sina rötter) national identitet
- Per-Albin Hansson använde begreppet i 1925 och senare vid ett tal i riksdagen 1928

Folkhem mellan högermyt och vänstermyt

- Per-Albin Hansson (folkhem = utan klasskillnader)
- Det socialdemokratiska idealet
- « Men genom att anamma begreppet gjorde Per Albin Hansson något genialiskt. Han tog den nationella högerns perspektiv och fyllde det med tankegods från vänstern » (Åsbrink, 2018: 135)
- Gösta Bagge, i sina politiska tal år 1936, anklagade socialdemokraterna att ha monopoliserat välfärden (Bagge, 1936: 99).

Folkhem mellan högermyt och vänstermyt

- Alf W. Johansson, *Den svenska socialdemokratin och fascismen på trettiotalet*
- Socialdemokrater vinner sitt första val år 1932
- Folkgemenskap i jämställdhetsretorik
- *« Demokrati och folkgemenskap är dagens **lystringsord**. De ställas ofta **mot** varandra men måste, om orden spegla ett vettigt innehåll, ha **samma** mening. Modern demokrati vill förverkliga folkgemenskapen, en verklig folkgemenskap kan endast bygga på likställighet i rättigheter, möjligheter och förpliktelser »* (Åsbrink, 2018: 165)

2022-09-26 /Christophe Premat, Romanska och klassiska institutionen

Semiotisk metod

- En metod som kan återfinna den essentialiserande kraften av ett ord, ett uttryck
- Hur uttrycket förhandlas i olika kontexter och kan påverka en diskurs (diskurs: ett uttalande i kontext)
- Som forskare måste vi avnaturalisera dessa myter eller dessa mytologiska spår
- https://spraakbanken.gu.se/

Semiotisk metod

- https://meritwager.wordpress.com/2005/05/15/behoriga-respektive-icke-behoriga-larare/
- http://jinge.se/allmant/pensionarer-letar-tomburkarflaskor.htm
- https://bloggfrossa.blogspot.com/2005/12/rhapsody-in-shit.html

Referenser

- Bagge, G. (1936). *Politiska tal,* Anförande i radio den 4 september 1936.
- Barthes, R. (2007) [1957]. *Mytologier.* Översättning K. Frisendahl, E. Clason och D. Lindberg. Lund: Arkiv.
- Burke, K. (1969). *A Rhetoric of motives*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Cassirer, E. (1955). *The philosophy of symbolic forms. Vol. II: mythical thought.* New Haven: Yale University Press.
- Castoriadis, C. (1987). *The imaginary institution of society.* Cambridge: Polity Press.

Referenser

- Eliade, M. (1963). *Myth and reality.* New York: Harper & Row.
- Heidegger, M. (1967). *Sein und Zeit.* Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Heidegger, M. (1996). *Being and Time. A Translation of Sein und Zeit.* Translated by Joan Stambaugh. Albany: State University of New York Press.
- Åsbrink, E. (2018). *Orden som formade Sverige.* Stockholm: Natur & Kultur.